

Notat

Teknik- og Miljøforvaltningens toiletprioriteringsliste 2022 – Indsatser til øget toiletkapacitet og serviceniveau – opdateret med status pr. januar 2023

Befolkningstilvæksten i København og ændringer i måden københavnerne bruger byen på, nødvendiggør nye indsatser på toiletområdet. Teknik- og Miljøforvaltningen har udarbejdet en toiletprioriteringsliste med indsatser til øget toiletkapacitet og øget serviceniveau med det formål at understøtte københavnernes udeliv, sikre en ren by uden lugtgener og imødegå og forebygge oplevelser med manglende toiletter, beskidte eller nedslidte toiletter på tværs af byen. Nye prioriterede indsatser på toiletområdet handler samtidig om at sikre gode toiletforhold for byens mest udsatte borgere, der lever en stor del af livet uden for på byens pladser og i parker og afbøde de konkrete gener, som det intensive natteliv medfører særligt i Indre by.

Indsatserne i nærværende toiletprioriteringsliste 2022 er fagligt udarbejdet og prioriteret af Teknik- og Miljøforvaltningen under inddragelse af andre relevante fagforvaltninger og borgere i København.

Udvikling af toiletprioriteringslisten

Teknik- og Miljøforvaltningen har i udviklingen af de forskellige indsatser i toiletprioriteringslisten inddraget Lokaludvalgene samt viden fra flere forvaltninger og den eksisterende drift. For at afdække borgernes ønsker og behov har forvaltningen i en høring bedt alle Københavns Kommunes lokaludvalg om forslag til nye offentlige toiletter samt en begrundelse for, hvorfor den enkelte placering foreslås. Der er indkommet høringsvar fra alle 12 lokaludvalg, som indeholder en række forslag om alt fra nye toiletplaceringer over udvidede åbningstider til øget tryghed, tilgængelighed, rengøring og skiltning ved de eksisterende toiletter. Endvidere har Kultur- og Fritidsforvaltningen bidraget med viden om toiletbehov ifm. Københavns natteliv, Socialforvaltningen og Udsatterådet med ønsker ift. udsatte borgers toiletbehov og Ældrerådet med et ønske om bedre synlighed af offentlige toiletter.

Forvaltningen har kvalificeret og suppleret alle indkomne forslag og på denne baggrund udarbejdet otte indsatser, der skal sikre tilstrækkelig toiletkapacitet tilpasset borgernes og de enkelte bydele og placeringers behov.

20-01-2023

Sagsnummer i F2

Dokumentnummer i F2
72689

Sagsnummer i eDoc

Sagsbehandler
Tim Jensen

Rådhussekretariatet
Københavns Rådhus, Rådhuspladsen
1
1550 København V

EAN-nummer
5798009809452

Ved siden af opsætning af nye toiletter findes andre indsatser til at øge toiletkapacitet samt hæve serviceniveauet på allerede eksisterende toiletter.

Indsats 1-6 indeholder forvaltningens forslag til at udvide og vedligeholde toiletkapaciteten og/eller serviceniveauet i prioriteret rækkefølge. Indsats 7 og 8 indeholder forslag til en fremtidig videreudvikling af toiletområdet ift. udsatte borgers toiletbehov samt bedre udnyttelse af eksisterende offentlige toiletter.

1. Øget toiletkapacitet og renere toiletter i nattelivet

Forvaltningen foreslår opsætningen af fire nye, større toiletter i Indre By. Københavns natteliv er særligt koncentreret fra torsdag til søndag i Indre By. Her er der i alt 14 offentlige toiletter, hvoraf to er vinterlukkede pissoirs forbeholdt mænd og fem er bemandede toiletter, som er natlukket. Forvaltningen har på baggrund af hørings svar fra lokalrådene, dialog med natteværterne i Kultur- og Fritidsforvaltningen og erfaringerne fra Teknik- og Miljøforvaltningens drift af toiletter afdækket, hvor der opleves flest gener pga. manglede toiletkapacitet ifm. Nattelivet. Det gør der i og omkring Nørreport/Israels Plads, Vestergade/ Gammel torv samt Gothersgade/Borgergade. Restaurations- og nattelivsplanen vedrører kun midlertidige toietløsninger og øget spuling af belastede områder, og afhjælper derved ikke den grundlæggende mangel på toiletkapacitet året rundt.

For at øge toiletkapacitet og forebygge lugtgener i de nævnte områder, foreslår forvaltningen at opsætte nye døgnåbne standardtoiletter med et unisex handicaptoilet, et mindre unisex toilet samt et pissoir på Nørreport/Gothersgade og ved Israels Plads. Der foreslås endvidere at erstatte de to eksisterende toiletter på Gammel torv 22F (mindre toilet) og i Borgergade 1F (toilet med handicapvenligt toilet og et pissoir) med to døgnåbne toiletter med større kapacitet og af samme størrelse som på Nørreport/Gothersgade og ved Israels Plads.

Ved opsætning af disse fire toiletter øges toiletkapaciteten betragteligt fra nuværende tre toiletter (toilet-kummer) på to placeringer til otte toiletter (toilet-kummer) plus i alt fire pissoirs på fire placeringer. Alle fire toiletter skal være døgn- og helårsåbne.

Forvaltningen foreslår endvidere natrengøring af toiletterne i Indre By, da erfaringer viser, at borgerne ikke benytter sig af offentlige toiletter, når de fremstår uhygiejniske og beskidte. For tiden rengøres de ubemandede toiletter ikke mellem kl. 21 og kl. 05, hvor festaktiviteter og dermed også toiletbehovet typisk topper. Forvaltningen foreslår at afprøve et selvrensende toilet med et handicapvenligt unisex toilet, mindre unisex toilet og pissoir på en udvalgt placering. Hvis erfaringerne med dette er positive, kan indsatsen efterfølgende udvides med flere selvrensende toiletter. Alternativt eller som supplement til afprøvning af et selvrensende toilet, kan rengøringsfrekvensen udvides med to natrengøringer på udvalgte toiletter i tidsrummet kl. 22-05 tre nætter om ugen (torsdag til søndag). I alt 7 toiletter er døgnåbne og derved egnede til natrengøring. Øges toiletkapaciteten som foreslået, skal 10 toiletter

natrengøres. Natterengøring skal af hensyn til medarbejdernes sikkerhed og arbejdsmiljø altid udføres i hold af to medarbejdere.

1. Øget toiletkapacitet og renere toiletter i nattelivet		Bydel	Status
Nørreport/Gothersgade	Nyt standardtoilet med handicapvenligt unisex toilet, mindre unisex toilet og pissoir	Indre By (inkl. Christianshavn)	
Borgergade 1F	Nyt standardtoilet med handicapvenligt unisex toilet, mindre unisex toilet og pissoir	Indre By (inkl. Christianshavn)	Indstillet til udførelse i 2023
Gammeltorv 22F	Nyt standardtoilet med handicapvenligt unisex toilet, mindre unisex toilet og pissoir	Indre By (inkl. Christianshavn)	Indstillet til udførelse i 2023
Israels Plads/Linégade/Rømersgade	Nyt standardtoilet med handicapvenligt unisex toilet, mindre unisex toilet og pissoir	Indre By (inkl. Christianshavn)	
Placering ikke afklaret, formentlig en af de fire nævnte placeringer med behov for et større toilet	Afprøvningen af et nyt selvrensende toilet med handicapvenligt unisex toilet, mindre unisex toilet og pissoir på en udvalgt placering i Indre By, med henblik på udvidelse ved positive erfaringer	Indre By (inkl. Christianshavn)	Indstillet til udførelse i 2023
7 hhv. 10 toiletter	To natrengøringer i tidsrummet kl. 22-05 tre nætter om ugen, torsdag til søndag	Indre By (inkl. Christianshavn)	

2. Nye toiletplaceringer

På baggrund af en faglig vurdering af alle indkomne forslag og input fra driften i Teknik- og Miljøforvaltningen, byens lokaludvalg, Kultur- og Fritidsforvaltningen, Socialforvaltningen og Udsatterådet foreslår forvaltningen nye offentlige toiletter på fire placeringer.

Lundehustorvet

I forbindelse med udvalgets behandling af indstillingen om toiletplaceringer den 7. juni 2021 ønskede flertallet af udvalget en faglig vurdering af behovet for et toilet på det nye torv i Ryparken - Lundehus, som etableres med midler fra Budget 2020 - dog uden toiletfaciliteter. Lundehustorvet bliver et fleksibelt byrum med sidde- og legemuligheder og mulighed for at afholde events, som forventes at blive brugt af mange borgere og forskellige brugergrupper. Forvaltningen vurderer på den baggrund, at der er behov for at opsætte et toilet med et handicapvenligt unisex toilet og et pissoir på Lundehustorvet. Toilettet skal være døgn- og helårsåbent.

Bodenhoffs Plads mellem Christianshavns Kanal og Trangravnen

Området opleves som tiltagende befærdet, og forvaltningen vurderer ikke, at toiletbehovet dækkes af de nærmeste toiletter - et vinterlukket pissoir i Overgaden oven Vandet og de privatejede toiletter ved madmarkedet ved Inderhavnsbroen, som er hverken nat- eller helårsåbne.

Forvaltningen foreslår at opsætte et standardtoilet med et handicapvenligt unisex toilet og et mindre unisex toilet. Toilettet skal være døgn- og helårsåbent.

Fredens Park ved Sortedamssøen

I Fredens Park er der både legeplads og træningsredskaber, og området bruges også meget af de mange københavnere, der går tur om søerne. De nærmeste toiletter er i Fælledparken eller Sankt Hans Torv. Forvaltningen foreslår at opsætte et mindre unisex toilet eller et standardtoilet med et handicapvenligt unisex toilet og et mindre unisex toilet. Toilettet skal være døgn- og helårsåbent.

Den bemandede naturlegeplads i Valbyparken

Legepladsen gennemgår i 2022 en renovering og opgradering til en handicapvenlig legeplads, men det nuværende toilet ved legepladsen er ikke handicapvenligt. Her forslås der at opsætte en handicapvenlig toiletvogn uden hjul i samme design som de eksisterende bygninger på legepladsen. Toilettet vil følge legepladsens og de øvrige toiletters åbningstider.

2. Nye toiletplaceringer		Bydel	Status
Lundehustorvet	Danfo-toilet med handicapvenligt toilet og pissoir fra Borgergade 1F - eller nyt standardtoilet med handicapvenligt unisex toilet og pissoir	Bispebjerg	Indstillet til udførelse i 2023
Bodenhoffs Plads	Nyt standardtoilet med handicapvenligt unisex toilet og mindre unisex toilet	Indre By (inkl. Christianshavn)	
Fredens Park	Mindre unisex toilet (AFA JC Decaux) fra Gammeltorv 22F - eller nyt standardtoilet med handicapvenligt unisex toilet og mindre unisex toilet	Østerbro	Indstillet til udførelse i 2023
Naturlegeplads Valbyparken	Ny toiletvogn med handicapvenligt unisex toilet	Valby	

3. Helårsåbning af eksisterende toiletter

Forvaltningen foreslår helårsåbning af 22 toiletter i særligt besøgte grønne områder og ved strandarealer samt i Nyhavn og på Langelinie. Københavns befolkning er støt voksende, og byens udendørs arealer bruges derfor af flere borgere. De sidste to år med Corona-restriktioner har desuden medført, at borgerne i stigende grad og året rundt opholder sig udendørs, også i vinterhalvåret. Denne ændrede adfærd forventes at fortsætte i fremtiden. Udover Københavns borgere benytter også mange turister sig af byens udendørs arealer. Mange toiletter i de rekreative områder, hvor borgerne nu færdes og opholder sig året rundt, holdes vinterlukket, og afstanden til et åbent toilet er forholdsvis stor. Helårsåbning kræver ombygning/frostsikring af og øgede driftsmidler til i alt 22 toiletter.

3. Helårsåbning af eksisterende toiletter		Bydel	Status
Mosesvinget 1 - Uterslev Mose	Frostsikring og helårsåbning	Brønshøj-Husum	
Stockholmsgade 62 - Østre Anlæg	Frostsikring og helårsåbning	Indre By (inkl. Christianshavn)	
Nyhavn over for nr. 47 og 24	Frostsikring (allerede finansieret) og helårsåbning	Indre By (inkl. Christianshavn)	Indstillet til prioritering i 2023
Langelinie 25 - v. Huitfeldtmonument	Frostsikring og helårsåbning	Indre By (inkl. Christianshavn)	
Vigerslevvej 346 - Vigerslevparken	Frostsikring og helårsåbning	Valby	
Tudsemіндеvej - Valby Strand	Frostsikring og helårsåbning	Valby	
Ejderstedgade 3 - Enghaveparken	Frostsikring og helårsåbning	Vesterbro-Kgs. Enghave	
P.H. Lings Allé 5 - Fælledparken Kiosk	Frostsikring og helårsåbning	Østerbro	
Øster Alle 1E - Fælledparken Sansehaven	Frostsikring og helårsåbning	Østerbro	
Strandpromenaden 30 Svanemølle Strandpark	Frostsikring og helårsåbning	Østerbro	
Amager Strandvej 11 - Søstjernen	Frostsikring og helårsåbning	Amager Øst	
Bispebjerg Bakke 12 - Lersøparken	Frostsikring og helårsåbning	Bispebjerg	
Engsvinget 46 - Uterslev Mose	Frostsikring og helårsåbning	Bispebjerg	
Kagsmosen 31 - Uterslev Mose	Frostsikring og helårsåbning	Brønshøj-Husum	
Kobbelvænget 15B - Vestvolden	Frostsikring og helårsåbning	Brønshøj-Husum	
Hyrdevangen 1 - Brønshøjparken	Frostsikring og helårsåbning	Brønshøj-Husum	
Langelinie 1	Frostsikring og helårsåbning	Indre By (inkl. Christianshavn)	
Rødkildevej 15 - Rødkildeparken	Frostsikring og helårsåbning	Vanløse	
Grøndals Parkvej 125 - Grøndalsparken	Frostsikring og helårsåbning	Vanløse	
Serridslevvej 15 - Fælledparken	Frostsikring og helårsåbning	Østerbro	
Rymarksvej 75B - Ryvangens Naturpark	Frostsikring og helårsåbning	Østerbro	
Edel Sauntes Allé 1 - Fælledparken skatepark	Frostsikring og helårsåbning	Østerbro	

4. Bemanding af et toilet

På Langelinie 25 foreslår forvaltningen udover helårsåbning at indrette toilettet som et bemandede toilet, hvad der kan opnås ved en mindre ombygning. Antallet af besøgende af Langelinie-toilettet var i 2018 på niveau med de bemandede toiletter ved Nørreport, og bemanningen vil øge rengøringsniveauet og tryghed samtidig med, at toilettet sikres mod øget nedslidning, uønsket brug og hærværk. Bemanningen på toiletterne på Langelinie 25 kan skaleres til at være sæsonbemanning, helårsbemanning eller helårsbemanning dag og aften. Forvaltningen anbefaler sæsonbemanning, dvs. bemanning fra kl. 9-18.30 dagligt i perioden 1. marts til 31. oktober.

5. Renovering af eksisterende toiletter

Forvaltningen har gennemgået forvaltningens toiletter med henblik på renoveringsbehov og foreslår at renovere ti toiletter i ældre bygninger i parker, strande og ved legepladser, som er i ringe stand. Disse toiletter opleves af borgerne som meget nedslidte og utiltalende, og der er på sigt fare for midlertidige eller længerevarende lukninger, hvis ikke de renoveres rettidigt. Der er brug for både udvendig og indvendig renovering i forhold til f.eks. tag, facade, maling og diverse installationer. Ved Budget 2024 planlægger forvaltningen at fremlægge en genopretningsplanen for bygninger og bygværker i de grønne arealer, hvor nogle af de nævnte toiletter med renoveringsbehov formentlig vil indgå.

5. Renovering af eksisterende toiletter		Bydel	Status
Amager Strandvej 11 - Amager Strandpark	Udvendig og indvendig renovering	Amager Øst	Indstillet til udførelse i 2023
Degnstavnen 20 - Bemandede legeplads	Udvendig og indvendig renovering	Bispebjerg	
Engsvinget 46 - Uterslev Mose	Udvendig og indvendig renovering	Brønshøj-Husum	Indstillet til udførelse i 2023
Christianshavns Voldgade 36 - Bemandede legeplads	Udvendig og indvendig renovering	Christianshavn	
Stockholmsgade 26 - Øster Anlæg	Udvendig og indvendig renovering	Indre By (inkl. Christianshavn)	
Nyhavn 1F - Bemandede toilet	Indvendig renovering	Indre By (inkl. Christianshavn)	Indstillet til udførelse i 2023

Baldersgade 60 - Legeplads	Udvendig og indvendig renovering	Nørrebro	Indstillet til udførelse i 2023
Edel Saantes Allé 9 - Fælledparken (ved soppesøen)	Udvendig og indvendig renovering	Østerbro	Indstillet til udførelse i 2023
Serridslevsvej 15 - Fælledparken	Udvendig og indvendig renovering	Østerbro	Indstillet til udførelse i 2023
Serridslevsvej 35 - Fælledparken	Udvendig og indvendig renovering	Østerbro	Indstillet til udførelse i 2023

6. Toiletter med øget driftsbehov

Forvaltningen har på baggrund af tilbagemeldinger fra Lokaludvalg og erfaringer fra forvaltningens egen drift, identificeret 14 toiletter, der er udsat for en hårdere brug end andre. Forvaltningen foreslår, at disse 14 toiletter tilføres midler til ekstra rengøring og mere vedligeholdelse for at højne serviceniveauet. Forvaltningens offentlige toiletter er en service, der kommer alle byens borgere og besøgende til gode. Nogle toiletter er dog særlig eksponeret, fordi de står i stærkt befærdede områder eller er udsat for øget og hårdere brug af bl.a. grupper af udsatte borgere og gæster fra fest- og nattelivet. Dette fører til, at de oftere end andre toiletter opleves som uhygiejniske og utiltalende, og at de hyppigere er midlertidigt lukket pga. uhensigtsmæssigt brug og hærværk. Ved denne indsats sørger kommunen for, at borgerne oplever rene og indbydende toiletter også på særligt eksponerede placeringer.

6. Toiletter med øget driftsbehov		Bydel	Status
Islands Brygge 20A	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Amager Vest	
Ørestads Boulevard 66	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Amager Vest	
Sundbyvester Plads 2A	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Amager Øst	
Torvegade 48	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Indre By (inkl. Christianshavn)	
Borgergade 1F	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Indre By (inkl. Christianshavn)	
Ved Stranden 18A	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Indre By (inkl. Christianshavn)	
Halmtorvet 12	Øget rengøringsfrekvens	Vesterbro-Kgs. Enghave	

	og vedligeholdelse		
Matthæusgade 8	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Vesterbro-Kgs. Enghave	
Sønder Boulevard 60B	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Vesterbro-Kgs. Enghave	
Enghave Plads 13B	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Vesterbro-Kgs. Enghave	
Ernst Kapers Vej 1	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Vesterbro-Kgs. Enghave	
Lyngbyvej 90	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Østerbro	
Østerbrogade 244	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Østerbro	
Melchiors Plads 8	Øget rengøringsfrekvens og vedligeholdelse	Østerbro	

7. Udsatte borgers toiletbehov

Teknik- og Miljøforvaltningen ønsker at videreudvikle indsatser ift. toiletter først og fremmest målrettet udsatte borgere. De mest udsatte borgere uden fast bopæl opholder sig ofte udendørs store dele af døgnet og har derfor i højere grad end andre borgere brug for tilstrækkelig toiletkapacitet særligt ved de lokationer i byen, de bruges som mere eller mindre faste mødesteder og opholdsrum.

Forvaltningen har enkelte toiletter målrettet udsatte borgere. Der er bl.a. opsat to særligt designede toiletter tiltænkt primært hjemløse og misbrugere i hhv. Folkets Park og i Den Brune Kødbj/Onkel Dannys Plads. Toiletterne har flere udfordringer, bl.a. manglende frostsikring. På Anker Jørgensens Plads blev der i 2018 opsat en midlertidig toiletvogn målrettet udsatte borgere, indtil toilettet på Mozarts Plads er re-etableret. Desuden er der i Hørdumsgade i 2021 etableret en toiletvogn som del af et nyt, permanent byrum for udsatte borgere. I 2015 blev der opsat et toiletskur Humlehaven, en mindre lommepark indrettet som opholdssted for udsatte borgere. Toilettet er uden tilslutning til vand og kloak og rengøres og vedligeholdes ikke udover højtrykspuling og sugning af spildevand ca. en gang om måneden.

Udover de nævnte placeringer har Socialforvaltningen etableret andre toiletskure el.lign. målrettet udsatte borgere. Der er påbegyndt et

tættere samarbejde med Socialforvaltningen om snitflader og ansvarsområder mht. driftsniveau, økonomi, placeringer mv. af toiletter målrettet socialt udsatte borgere

Status

I forbindelse med behandlingen af toilethandlingsplanen i juni 2022 fremgik det, at forvaltningen vil vende tilbage til Teknik- og Miljøudvalget med orientering om de forslag til tiltag, der forventes at komme ud af et styrket samarbejde med Socialforvaltningen på dette område. I den forbindelse skal det bemærkes, at Teknik- og Miljøforvaltningen og Socialforvaltningen på direktionsniveau har indledt en dialog om et styrket samarbejde mellem SOF og TMF ift. de forskellige grupper af udsatte borgere. Herudover pågår der et konkret samarbejde mellem de to forvaltninger for at identificere behovet for tiltag på tværs af byen ift. toiletfaciliteter målrettet udsatte borgergrupper.

Indsats 8. Bedre udnyttelse af eksisterende toiletter

Forvaltningen ønsker at øge udnyttelsesgraden af byens offentlige toiletter. Henvendelser fra borgere og lokaludvalg viser, at der er stor efterspørgsel efter offentlige toiletter, men samtidigt er ifølge Københavnermålingen antallet af borgerne, der har benyttet sig af et offentligt toilet i den sidste måned dalet fra 21% i 2020 til 13% i 2021. Til gengæld indikerer målingen, at borgerne forventer beskidte toiletterne, men i stigende grad oplever dem som rene, når de benytter dem. Der er derfor brug for at undersøge nærmere, hvorfor toiletterne ikke bruges af flere. Det kan fx handle om borgernes forventninger til toiletterne og manglende kendskab til de sidste års serviceløft på toiletterne, at der er blevet flere i antal og rengøres hyppigere. Det kan også være, at nogle oplever, at toiletterne er svært at få øje på i bybilledet eller noget helt tredje. Henvendelser fra borgere og Ældrerådet samt også Lokaludvalgenes høringssvar indikerer, at der mangler overordnet viden om, hvor de offentlige toiletter er.

Forvaltningen anbefaler en foranalyse, af hvorfor udnyttelsesgraden er forholdsvis lav. På baggrund af foranalysen vil forvaltningen udvikle målrettede løsninger, som tager hensyn til, at forskellige bydele adskiller sig markant fra hinanden, hvilket vil kalde på forskellige løsninger, afhængigt af om området fx besøges af mange turister eller primært benyttes af lokale københavnere.

